

Методичні рекомендації до проведення у загальноосвітніх навчальних закладах України уроку «Безпека на дорозі – безпека життя»

Дані Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) та інших міжнародних організацій свідчать про кричущу ситуацію з безпекою дорожнього руху в більшості країн. За оцінками ВООЗ, якщо не вжити термінових заходів, до 2020 року аварії на дорогах стануть головною причиною смертності у світі, випередивши серцево-судинні захворювання та СНІД.

Виявляючи занепокоєння постійним зростанням рівня травматизму і смертності на дорогах у світі Генеральна Асамблея Організації Об'єднаних Націй проголосила 2011 – 2020 роки Десятиліттям дій безпеки дорожнього руху. Мета Десятиліття – скоротити втрати людських життів від ДТП. Офіційне відкриття Десятиліття дій безпеки дорожнього руху в усьому світі відбулося 11 травня 2011 року.

Логотип Десятиліття:

План Десятиліття заснований на п'яти «опорах»:

1. Створення дорожньої інфраструктури.
2. Навчання безпечній поведінці на дорогах.
3. Будівництво безпечних доріг.
4. Виробництво безпечних автомобілів.
5. Забезпечення належної швидкої допомоги потерпілим в ДТП.

Необхідність інформаційно-просвітницької роботи щодо безпечної поведінки на дорогах зумовлена високим показником смертності та травматизму серед дітей і молоді, які є найбільш уразливими учасниками дорожнього руху. За даними Міністерства внутрішніх справ України за 2008-2010 роки на вітчизняних дорогах загинуло 558, травмовано 11 402 дітей.

Урок «Безпека на дорозі – безпека життя» повинен стати початком цільової комплексної Програми «Культура поведінки на дорозі» та подальшої системної діяльності спрямованої на формування моделі безпечної поведінки та позитивного ставлення до вимог безпеки в учасників дорожнього руху.

Філософською та теоретичною основою уроку є модель безпечного дорожнього середовища, так званий «Трикутник безпеки», яка широко використовується в країнах з високим рівнем безпеки дорожнього руху.

Майже всі фактори ризику, що викликають дорожню аварійність, можна об'єднати у три основні групи: «дорога», «транспортний засіб» та «людина як учасник дорожнього руху».

Модель безпечного дорожнього середовища «Трикутник безпеки»

Дорожнє середовище стає безпечним, якщо стає можливим уникнути всіх факторів ризику дорожньої аварійності, що належать до груп: «дорога», «транспортний засіб» та «людина як учасник дорожнього руху».

Існують певні принципи й інструменти для зниження факторів ризику, що викликають дорожню аварійність. Вони різняться в залежності від груп факторів.

❖ **Принципи й інструменти для зниження факторів ризику «ЛЮДИНА»:**

- навчання дітей;
- навчання водіїв;
- організація інформаційних кампаній;
- законодавство і контроль;
- формування соціального середовища.

❖ **Принципи й інструменти для зниження факторів ризику «ТРАНСПОРТНИЙ ЗАСІБ»:**

- регулювання придбання й експлуатації транспортних засобів;
- контроль експлуатаційного стану парку транспортних засобів;
- пасивне й активне устаткування транспортних засобів;

- автомобілі і телематика.
- ❖ Принципи й інструменти для зниження факторів ризику «ДОРОГА»:
  - підвищення плавності руху;
  - виявлення ділянок концентрації і зниження ризиків ДТП;
  - придорожній сервіс;
  - облаштування й сигналізація;
  - служби порятунку.

Основою безпеки на дорозі повинно стати розуміння всіма учасниками дорожнього руху тріади «ЛЮДИНА–ДОРОГА–ТРАНСПОРТНИЙ ЗАСІБ». Особливо це актуально тоді, коли середовище існування дитини перенасичено ризиком та небезпеками дорожньо-транспортних пригод. Тому постає нагальна потреба навчання дітей шкільного віку не тільки правилам дорожнього руху, а перш за все формування в них культури поведінки на дорозі.

Усвідомлення власного місця у системі відносин «ЛЮДИНА–ДОРОГА–ТРАНСПОРТНИЙ ЗАСІБ» сприяє формуванню особистого ставлення до себе як учасника дорожнього руху, до власної безпеки та безпеки інших. Модель безпечного дорожнього середовища, з якою школярі знайомляться протягом уроку, покликана в подальшому закласти основу культури поведінки на дорозі.

Тому метою уроку «Безпека на дорозі – безпека життя» є обґрунтування важливості дотримання безпечної та відповідальної поведінки на дорозі задля збереження життя та здоров'я школярів.

Зміст уроку спрямований на вирішення триєдиного завдання: «Знати. Вірити. Діяти»:

ЗНАТИ способи безпечної поведінки в умовах дорожнього руху;
ВІРИТИ, що ці знання допоможуть убезпечити життя;

ДІЯТИ на дорозі відповідально задля збереження власного життя та життя інших людей.

Дане завдання реалізується в процесі уроку через використання єдиного інформаційного простору з урахуванням вікових та психологічних особливостей учнів 1-11 класів. Окрім цього, в основу уроку покладено принцип активності – дитина, в першу чергу, є носієм первинної інформації з теми і активним учасником пізнавального процесу; принцип зворотнього зв'язку – обговорення та обмін думками; принцип сумісної діяльності – взаємодія всіх учасників уроку; принцип актуалізації результатів навчання – використання на практиці отриманих знань. Попри спільні методологічні засади, урок «Безпека на дорозі – безпека життя» має ряд суттєвих відмінностей, в залежності від віку учнів.

Так, для початкової школи основу уроку хвилин, складають інтерактивна гра та бесіда. Урок побудований таким чином, що педагог, перш за все, відштовхується від особливостей розуміння дітьми безпеки та безпечної поведінки. Він допомагає дітям більш чітко усвідомити і зрозуміти зміст ключових слів: безпечна поведінка, безпечна дорога, безпечний транспортний засіб, правила дорожнього руху. Цьому, значною мірою, сприяє робота над поняттями з урахуванням вікових можливостей сприймання інформації.

Зважаючи на те, що у дітей молодшого шкільного віку переважає конкретно-образне мислення, доцільне оформлення дошки плакатами та малюнками відповідної тематики та використання музичного супроводу.

У середній школі основу уроку складає групова робота, присвячена аналізу складових «Трикутника безпеки» (моделі безпечного дорожнього середовища), що обумовлено специфічними потребами підліткового віку: самодіяльності, прагненню до самовираження, збільшенню соціального простору, в якому устанавлюються певні рівні взаємовідносин з іншими та певні правила поведінки в соціумі та формування в процесі групової роботи адекватної самооцінки учня як учасника дорожнього руху.

У старшій школі акцент уроку ставиться на аналізі проблемних ситуацій через призму моделі безпечного дорожнього середовища для виокремлення суб'єктивних та об'єктивних факторів ризику та ресурсів, які можуть унеможливити дорожньо-транспортні пригоди.

Враховуючи специфічні особливості уроку «Безпека на дорозі – безпека життя», варто під час його проведення зберегти атмосферу поваги, доброзичливості, турботи, відвертості, емоційно-позитивного спілкування та комфортності.

Пропонуємо навчально-методичні матеріали для проведення уроку «Безпека на дорозі – безпека життя» для учнів початкової (1 – 4 класи), основної (5 – 9 класи) та старшої (10 – 11 класи) школи.

КОНСПЕКТ УРОКУ ДЛЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ (1-4 КЛАСИ) ТЕМА: БЕЗПЕКА НА ДОРОЗІ – БЕЗПЕКА ЖИТТЯ

Мета: обґрунтувати важливість дотримання безпечної та відповідальної поведінки на дорозі задля збереження життя та здоров'я школярів.

Завдання:

- розкрити сутність поняття «безпека»;
- ознайомити учнів із моделлю безпечного дорожнього середовища «Трикутник безпеки»;
- сприяти розумінню особистої відповідальності кожного з учасників дорожнього руху за безпеку на дорозі.

Ключові слова: безпека, безпечна поведінка, дорога, транспортний засіб.

Необхідне забезпечення: оформлення дошки плакатами та малюнками відповідної тематики, музичний програвач та запис веселої мелодії для рухавки.

ПЛАН ЗАНЯТТЯ

1. Вступне слово (5 хв.).
2. Інтерактивна бесіда «Безпека на дорозі» (10 хв.).
3. Інтерактивна гра «Подорож» (15 хв.).
4. Інформаційне повідомлення «Чи знаєш ти?» (10 хв.).
5. Підведення підсумків (5 хв.).

Хід заняття

Етапи заняття	Зміст
---------------	-------

<p>Вступне слово (5 хв.)</p>	<p>Педагог знайомить дітей з темою заняття. Наголошує на важливості та актуальності.</p>
<p>Інтерактивна бесіда «Безпека на дорозі» (10 хв.)</p>	<p><i>До уваги педагога!</i> <i>Педагогу необхідно завчасно ознайомитися з інформаційними матеріалами й зробити повідомлення з огляду на вік дітей.</i></p> <p>Педагог надає учням певну інформацію, підкріплюючи їх зацікавленість за допомогою запитань.</p> <ul style="list-style-type: none"> - І наша школа і будинки, в яких ми живемо, розташовані біля дороги. По проїжджій частині рухається транспорт. Які транспортні засоби можуть там рухатись? - А вздовж проїжджої частини – тротуар. Для чого він необхідний? - Ані транспорт, ані пішоходи не заважають одне одному. Це тому, що є чіткі правила, для всіх учасників дорожнього руху. Порушуючи ці правила, ми наражаємо себе на смертельну небезпеку. Якою ж має бути наша поведінка на дорозі? (Безпечною.) - Діти, давайте поміркуємо, що ж таке безпека? <p>Вислухавши відповіді дітей, педагог ознайомлює їх із поняттям «безпека».</p> <p><i>Безпека – це стан, при якому ніщо кому - або чому-небудь не загрожує.¹</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Від кого або від чого залежить безпека на дорозі? <p>Вислухавши відповіді дітей, педагог малює на дошці «Трикутник безпеки» та на його прикладі наголошує на тому, що на безпеку на дорозі впливають стан доріг (вони мають бути безпечними), стан транспортних засобів (автомобілі мають бути безпечними) та поведінка людей (вона має бути безпечною та відповідальною).</p>
<p>Інтерактивна гра «Подорож» (15 хв.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Діти запрошуюю вас у цікаву подорож. Для того, щоб вирушити в путь, нам необхідно обрати транспорт. Називайте, хто на якому транспорті буде подорожувати? - Що необхідно нам знати, вирушаючи у дорогу! (Правила дорожнього руху) - А навіщо нам їх знати? (Щоби подорож була безпечною) - Зараз я прошу вас підвестися, тому що ми будемо грати. Я буду називати певні дії, і ми всі разом будемо їх виконувати. Всі готові? Рушаймо! - По автомобілях! (<i>діти сідають за парти</i>) - Плавно, спокійно, але надійно закриваємо двері! (<i>діти демонструють, як вони закривають дверцята</i>)

¹ Культура життєвого самовизначення. Програма інтегративного курсу для учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Глосарій понять та термінів/наукове керівництво та редакція І.Д.Звереві. – Київ; К; 2003.-С. 66

- Обов'язково, пристебаємо ремінь безпеки! *(діти роблять руками відповідні рухи)*

- Оглядаємось навколо! *(діти озирються на всі сторони)*

Заводимо мотор! *(діти озвучують і показують, як вони заводять мотори)*

- Натискаємо на газ! *(діти демонструють відповідні рухи)*

- Поїхали!

Звучить весела музика.

- Будьте уважними. Пильно слідкуйте за дорогою. Ми рухаємося по трасі, поряд багато різних автомобілів. Звертайте увагу на перехрестя, транспортні зупинки, пішохідні переходи, тротуари.

- Прошу всі транспортні засоби «припаркувати» на спеціально обладнаних місцях. Зараз потрібна Ваша допомога одному хлопчику, який вирушив до школи. І, на мою думку його поведінку не можна назвати безпечною. Аби з ним нічого лихого не сталося, давайте йому допоможемо. Слухайте уважно, я розкажуватиму вам історію про Данилка, як тільки ви почуєте, що він робить щось правильно плескайте у долоні, а якщо неправильно – тупайте ногами, тобто попереджайте його.

Історія про шлях до школи

Данилко взяв ранець і вирушив до школи. Всі люди йшли по тротуару, він теж. *(Діти мають відреагувати оплесками).*

Пішоходи зупинилися, підійшовши до проїжджої частини. На невеликій відстані, повільно рухалася вантажівка і Данилко вирішив, що встигне перебігти. *(Діти мають відреагувати тупотом ніг)*

- Діти, а чому ви попереджаєте, Данилка?

Рухаючись далі Данилко вирішив читати назви на всіх вивісках, які йому зустрінуться. Та йому не дуже це вдавалося, бо він весь час на когось або на щось натикався.

- Чому так відбувалося? *(Педагог вислуховує відповіді і нагадує правила, як необхідно рухатися по тротуару).*

Часу до початку уроків залишалось мало і Данилко вирішив поспішати. А попереду ще одна дорога. Хлопець стрімко направився до пішохідного переходу. *(Пауза)*

Світлофор привітно всім моргав своїм червоним оком. Данилко оглянув дорогу – машин не було видно. Побіжу, – вирішив хлопець. *(Діти мають відреагувати тупотом ніг)*

- А зараз, що неправильно робив Данилко?

А ось і школа!

З вашою допомогою Данилко безпечно добрався до школи. А могла би статися і біда. Сьогодні ми часто чуємо, що діти потрапляють у ДТП.

<p>Інформаційне повідомлення «Чи знаєш ти?» (10 хв.)</p>	<p>Педагог повідомляє про чинники, через які діти найчастіше потрапляють у ДТП. (див. інформаційні матеріали для педагога).</p> <p><i>До уваги педагога!</i> <i>За браком часу об'єм інформаційного повідомлення можна скоротити.</i></p>
<p>Підведення підсумків (5 хв.)</p>	<p>Педагог говорить про те, що вже час повертатися до дому і пропонує дітям зайняти місця в автомобілях. Повторюється гра, яка спрямована на розвиток навичок користування ременем безпеки, а також бути уважними і обережними на дорозі. Гра дітям вже знайома тому на даному етапі виконується в прискореному темпі.</p> <p>- Сідаємо в автомобілі (<i>діти відповідними рухами демонструють, всі дії, які називає педагог</i>). Плавню, спокійно, але надійно зачиняємо двері! Обов'язково пристебаємо ремені безпеки! Оглядаємось навколо! Заводимо мотор! Натискаємо на газ! Поїхали! Звучить весела музика. Діти керують своїми авто. Музика зупиняється.</p> <p>- А тепер зменшуємо швидкість, натискаємо на гальма. Спокійно, плавно, повністю зупиняємо автомобілі. Відстебаємо ремені безпеки і повільно виходимо.</p> <p>Далі педагог пропонує дітям підвести підсумки заняття і ставить наступні запитання:</p> <p>- Що ви придбали корисного для себе у цій подорожі? - Як ви будете діяти на дорозі?</p> <p><i>До уваги педагога!</i> <i>Педагог вислуховує відповіді дітей за необхідності доповнює. Наголошує, на тому що важливо не лише знати правила дорожнього руху, а й обов'язково їх виконувати і якщо вони завжди будуть відповідальними, уважними, обережними то збережуть своє життя і здоров'я. Педагог радить дітям корисними знаннями, які вони отримали на занятті, поділитися зі своїми друзями та батьками.</i></p>

МАТЕРІАЛИ ДО УРОКУ

До категорії підвищеного ризику належать діти від 5 до 9 років. Ці діти енергійні, прагнуть до самостійності, але часто не в змозі забезпечити власну безпеку.

Чинники, які заважають дітям адекватно реагувати на небезпеку:

- Маленький зріст обмежує огляд, дитині важче помітити машину через припарковані на узбіччі автомобілі;
- Через малий зріст і водіям пагано видно дітей, особливо, якщо вони перебігають дорогу в непризначених місцях;
- Діти ще не вміють ефективно використовувати бічний зір;
- До 12 років дитина важко визначає, звідки лунає звук, і при сигналі машини може піти неправильно;
- Діти імпульсивні, їхня поведінка непередбачувана, вони раптово вирішують бігти, а водії не встигають загальмувати;
- До 7 років у дітей ще немає достатнього досвіду, щоб оцінити реальні розміри машин і відстань до них; дуже важко оцінити швидкість машини – навіть багато дорослих помиляються.
- Дитина до 7 років сприймає світ не так, як дорослий: наприклад. перехід «зебра» він може вважати цілком безпечним: головне для нього – переходити точно рисочками, при цьому не спостерігаючи за рухом транспорту.
- Дитина впевнена, що якщо вона бачить машину, то й водій бачить її.
- В пізній час, коли темно, водії часто не помічають дітей, і через їхній малий зріст і через темний колір одягу.

Правила, які важливо повторити з дітьми:

- Зупинятися, перш ніж зробити крок на проїжджу частину;
- Завжди використовувати підземний перехід, якщо він є;
- Перетинати дорогу тільки в зазначених місцях (біля світлофора, пішохідним переходом);
- Не переходити вулицю, почувши сигнал машин екстреної допомоги або спецмашин;
- Під час переходу вулиці подивитися ліворуч, праворуч і знову ліворуч; переконатися, що немає машин, і тільки після цього переходити вулицю;
- Триматися подалі від машин, що виїжджають заднім ходом;
- Ніколи не грати навіть на тихій проїжджій вулиці або дорозі;
- Не бігти через дорогу.

КОНСПЕКТ УРОКУ ДЛЯ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ (5-9 КЛАСИ)

ТЕМА: БЕЗПЕКА НА ДОРОЗІ – БЕЗПЕКА ЖИТТЯ

Мета: обґрунтувати важливість дотримання безпечної та відповідальної поведінки на дорозі задля збереження життя та здоров'я школярів.

Завдання:

- розкрити сутність поняття «безпека»;
- визначити фактори ризику, що викликають дорожню аварійність;
- ознайомити учнів із моделлю безпечного дорожнього середовища «Трикутник безпеки»;
- сприяти розумінню особистої відповідальності кожного з учасників дорожнього руху за безпеку на дорозі.

Ключові слова: безпека, безпека на дорозі, людина як учасник дорожнього руху, дорога, транспортний засіб, особиста відповідальність.

Необхідне забезпечення: плакати з визначенням поняття «Безпека» та моделлю «Трикутник безпеки», картки з запитаннями для групової роботи.

ПЛАН ЗАНЯТТЯ

6. Вступне слово (5 хв.).
7. Інтерактивна бесіда «А чи знаєте ви...» (10 хв.).
8. Мозковий штурм «Безпека на дорозі» (10 хв.).
9. Групова робота «Трикутник безпеки» (15 хв.).
10. Підведення підсумків (5 хв.).

Хід заняття

Етапи заняття	Зміст
Вступне слово (5 хв.)	<p>На початку заняття педагог звертається до учнів із вступним словом. Він говорить про те, що проблема безпеки дорожнього руху виникла із появою колеса та створенням транспортних засобів, які перевозили людей та вантажі. Розкопки міста Помпеї показали, що чотири тисячі років тому вже використовувались правила дорожнього руху: збереглися дорожні знаки та дорожня розмітка. Минав час, збільшувалися швидкості, зростала кількість транспортних засобів і, разом з тим, загострювалася проблема безпеки дорожнього руху.</p> <p>Зараз у світі щорічно майже 1,3 млн людей гине у дорожніх аваріях – більше 3000 людей на день – і більш, ніж половина цих людей не пересуваються автомобілем. Ще 20-50 млн чоловік у разі аварій зазнають травм.</p> <p>Дорожньо-транспортний травматизм відноситься до числа трьох найпоширеніших причин загибелі осіб у віці від 5 до 44 років. У разі відсутності невідкладних та дієвих кроків дорожньо-транспортний травматизм стане, за прогнозами фахівців, п'ятою з найпоширеніших причин смерті в світі, яка щорічно забиратиме 2,4 млн. людських життів.</p> <p>Все це дало поштовх до того, що в березні 2010 року в резолюції Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних</p>

	<p>Націй 2011-2020 рр. було оголошено Десятиліттям дій з безпеки дорожнього руху з метою стабілізації, а потім і скорочення прогнозованого рівня смертності від ДТП в усьому світі.</p> <p>Далі педагог знайомить учнів із Зверненням Президента України Віктора Януковича з нагоди Дня офіційного відкриття оголошеного Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй Десятиліття дій з безпеки дорожнього руху.</p> <p>Далі педагог говорить про те, що в 2012 році наша країна, спільно із Польщею, буде приймати європейський чемпіонат із футболу. До нас прийдуть сотні тисяч футбольних уболівальників із Європейських країн, де ситуація на дорогах є більш спокійною та безпечною. Ми – жителі України повинні продемонструвати гостям нашої держави не лише гарні стадіони, затишні готелі, смачну українську кухню, привітність і щирість нашої української душі, але й європейське ставлення до безпеки дорожнього руху.</p> <p>Педагог акцентує увагу учнів на тому, що життя людини має дуже велику цінність. А безпека на дорозі – це і є, насамперед, безпека життя. Саме це твердження є темою нашого сьогоднішнього уроку.</p> <p><i>До уваги педагога!</i> <i>Тему уроку «Безпека на дорозі – безпека життя» слід записати на дошці.</i></p>
<p>Інтерактивна бесіда «А чи знаєте ви...» (10 хв.)</p>	<p>Починаючи словами «А чи знаєте ви...», педагог знайомить учнів із цікавими інформаційними фактами про учасників дорожнього руху, статистичними матеріалами про ДТП та їх наслідки, надає відомості про небезпечні ситуації на дорозі та можливість їх запобігання (див. <i>інформаційні матеріали до уроку</i>).</p> <p><i>До уваги педагога!</i> <i>Із наведених в інформаційних матеріалах запитань педагог обирає лише декілька, орієнтуючись на те, що може бути цікавим саме для його учнів. Обов'язковим є використання запитань щодо засобів захисту водія і пасажирів у легковому автомобілі.</i></p> <p><i>Оскільки дана вправа проходить у вигляді інтерактивної бесіди, педагогу не слід одразу ж намагатись давати відповіді замість учнів. Поставивши запитання, він має дати можливість учням обґрунтувати свої відповіді та висловитись тим, хто має іншу точку зору. Інформацію слід надавати лише після повного обговорення кожного запитання.</i></p>

	<p>На завершення вправи педагог проводить загальне обговорення.</p> <p>Запитання для обговорення:</p> <ul style="list-style-type: none"> - На які роздуми спонукають вас озвучені факти? - Чому учасникам дорожньо-транспортного руху важливо їх знати?
<p>Мозковий штурм «Безпека на дорозі» (10 хв.)</p>	<p>На початку вправи педагог запитує в учнів: «Як ви розумієте, що таке безпека?» Отримавши декілька відповідей, він надає визначення цього поняття.</p> <p>Безпека – це стан, при якому ніщо кому– або чому-небудь не загрожує.²</p> <p>До уваги педагога!</p> <p><i>Варто це визначення заздалегідь записати на плакаті та під час вправи прикріпити його на дошці.</i></p> <p>Далі педагог ставить учням наступне запитання: «Як ви вважаєте, хто або що може стати на заваді безпеці на дорозі?» Відповіді учнів занотуються на дошці.</p> <p>До уваги педагога!</p> <p><i>У разі необхідності, педагог має спрямувати відповіді учнів таким чином, щоб вони стосувались усіх трьох груп факторів ризику, про які йтиметься на наступному етапі вправи.</i></p> <p>На наступному етапі педагог наголошує, що відповіді учнів, записані на дошці, є факторами ризику небезпеки на дорозі і їх можна об'єднати в три групи: стан доріг, стан та технічні характеристики транспортного засобу, поведінка людини.</p> <p>До уваги педагога!</p> <p><i>Варто обговорити з учнями, які саме фактори ризику, що записані на дошці, можна віднести до кожної з груп. Біля кожного фактору на дошці слід зробити певні позначки (наприклад, перші літери назв груп: Д – дорога, Т – транспортний засіб, Л – людина).</i></p>
<p>Групова робота «Трикутник безпеки» (15 хв.)</p>	<p>Педагог знайомить учнів із моделлю безпечного дорожнього середовища «Трикутник безпеки», надаючи відповідні коментарі.</p> <p>До уваги педагога!</p> <p><i>Варто цю модель заздалегідь намалювати на плакаті та під час вправи прикріпити його на дошці.</i></p> <p>Педагог наголошує, що безпека пішоходів, водіїв та пасажирів залежить від знання і дотримання ними Правил дорожнього руху, які встановлюють та регулюють взаємостосунки та взаємозалежності між трьома</p>

² Культура життєвого самовизначення. Програма інтегративного курсу для учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Глосарій понять та термінів / Наукове керівництво та редакція І.Д. Звереві – К., 2003. – С.66

	<p>складниками дорожнього середовища – людиною, транспортним засобом і дорогою.</p> <p>Далі педагог об'єднує учнів у три групи, кожна з яких отримує картку з запитанням, на яке учні мають підготувати протягом 5 хвилин ґрунтовну відповідь.</p> <p>Запитання для груп:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Якою має бути дорога, щоб її можна було вважати безпечною? - Яким має бути транспортний засіб, щоб його можна було вважати безпечним? - Як має діяти людина, щоб почувати себе у безпеці на дорозі? <p>Після презентації групових напрацювань педагог проводить загальне обговорення.</p> <p>Запитання для обговорення:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Так від кого або від чого залежить безпека на дорозі? - Чому поведінка людини на дорозі має бути відповідальною?
<p>Підведення підсумків (5 хв.)</p>	<p>Педагог пригадує разом із учнями все, що відбувалося під час заняття. Він ставить учням наступні запитання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Яку нову інформацію ви отримали під час заняття? - До яких висновків ви дійшли? <p>Наприкінці заняття педагог пропонує учням обговорити все почуте на занятті разом із батьками та друзями.</p>

МАТЕРІАЛИ ДО УРОКУ

Запитання та інформація до інтерактивної бесіди «А чи знаєте ви ..?»

Запитання: Яка приблизна кількість автотранспорту в світі і в Україні?

Упродовж останніх десятиріч кількість автотранспорту в світі невпинно зростає й у 2010 році досягла вже мільярда одиниць. В Україні налічується близько 10 млн автомобілів.

Запитання: Де в світі найбільш за все автомобілів?

Самі переповнені дороги в світі – в Люксембурзі. Тут налічується 570 автомобілів на 1000 чоловік.

Запитання: Які позитивні та негативні наслідки зростання кількості автотранспорту (автомобілізації)?

Автомобілізація зробила неоціненний внесок у розвиток багатьох галузей промисловості, сільського господарства, зростання товарообігу між різними територіями. Однак, водночас, зростання інтенсивності автомобільного руху, у багатьох випадках може призвести до збільшення кількості ДТП із загибеллю і травмуванням людей, пошкодженням автомобілів, руйнуванням дорожніх споруд, кризи вуличного руху у вигляді заторів на дорогах і зниження їх пропускну здатності, погіршення екологічної ситуації.

Запитання: Якою була щонайдовша «автомобільна пробка» в історії?

Щонайдовша «автомобільна пробка» в історії була зафіксована в 1980 році на французькій автостраді між Парижем і Леоном, її протяжність складала близько 200 кілометрів. Друге місце займає «пробка», зафіксована біля Гамбурга в 1993 році, її протяжність – 180 кілометрів.

Запитання: Коли відбулася перша в історії дорожньо-транспортна пригода за участю пішохода, яка призвела до смертельного результату?

Перша в історії дорожньо-транспортна пригода за участю пішохода, яка призвела до смертельного результату, зафіксована більше ста років тому, а точніше 17 серпня 1896 року. Жертвою стала 44-річна мати двох дітей Бріджітт Дрісколл.

Запитання: Яке явище в сучасних умовах називають «убивцею № 1» у світі?

Дорожньо-транспортні пригоди називають «убивцею № 1» у світі.

Запитання: Скільки приблизно дітей гине на дорогах щогодини?

За статистикою, щогодини на дорогах світу гине 9 дітей. У тридцятьох випадках зі ста їхня загибель пов'язана з їх власною неправильною поведінкою на дорозі, а не з помилкою водія.

Запитання: Яке місце в Європі посідає Україна за рівнем смертності від дорожньо-транспортних пригод?

Прикро визнавати, але за рівнем смертності від дорожньо-транспортних пригод Україна посідає п'яте місце в Європі. За офіційною статистикою, торік в аваріях загинуло 4 709, травмовано – 38 917 осіб. Кожен третій загиблий – молода людина віком до 29 років.

Запитання: Який вид ДТП є найпоширенішим?

Найпоширенішим видом ДТП є наїзд на пішохода. На цей вид припадає до 50 % усіх ДТП.

Запитання: Чому не можна розмовляти по телефону і слухати музику в навушниках, коли переходиш проїжджу частину?

Часто діти потрапляють в ДТП із-за того, що під час переходу вулиці розмовляють по мобільному телефону або ж слухають в навушниках музику, оскільки у цей час розсіюється їхня увага та вони не у змозі контролювати ситуацію на дорозі.

Запитання: Які частини тіла пішохода зазнають найбільших травм у випадку зіткнення з ним автомобіля?

У дорослих цей удар припадає на нижні кінцівки, а в дітей – переважно на грудну клітину та голову. Це пов'язано з різницею у зрості між дорослими та дітьми. Саме тому діти зазнають більш важких ушкоджень.

Запитання: Які найбільш дієві засоби захисту водія і пасажирів у легковому автомобілі?

Підголівники в поєднанні з ременем і подушками безпеки є дієвим захистом водія і пасажирів легкових автомобілів. Кожен другий із тих, хто потрапив у ДТП і не користувався ременем безпеки, отримав серйозні травми, а четверо з п'яти, які пристебнули їх, залишилися неушкодженими.

Запитання: Чому необхідно користуватися ременями безпеки?

При швидкості 60 км/год людина, маса якої складає 75 кг, при зіткненні піддається навантаженню в 3 тонни. Якщо ж водій їхав за містом і зіткнувся з чим-небудь на швидкості, наприклад, в 80 км/год, сила інерції досягає 9 тонн! І у тому, і в іншому випадку це вірна смерть. Якщо, звичайно, водій або пасажир не пристебнувся ременем безпеки.

Запитання: Коли було винайдено ремінь безпеки?

Вперше патент на ремінь безпеки був виданий ще в 1885 році, а прототип багатоточкового ременя з'явився в 1903 році. І лише в кінці 50-х років ХХ століття в автомобілях почали встановлювати класичні 3-точкові ремені безпеки.

Запитання: Коли був випущений перший автомобіль, обладнаний трьохточковими ременями безпеки?

Перший автомобіль, обладнаний трьохточковими ременями безпеки, був випущений в 1959 році компанією Volvo.

Запитання: Коли було узаконене обов'язкове використання ременів безпеки?

Попереду всієї планети в справі узаконення використання ременів безпеки виявилася Швеція, де в 1957 р. були прийняті офіційні розпорядження із цього приводу. З 1 квітня 1970 р. установка ременів безпеки на передніх сидіннях нових автомобілів стала обов'язковою у Франції. У нашій країні обов'язкове і повсюдне застосування ременів безпеки водіями і пасажирями легкових автомобілів було введено з 1 квітня 1975 р.

Запитання: Наскільки зменшується вірогідність смертельного результату при використанні ременів безпеки?

Згідно розрахункам японських досліджень, використання ременів безпеки допомагає уникнути смерті в 75 випадках зі 100. Американські дані ідентичні: 77 випадків зі 100, а при перекиданні – 91 зі 100.

Згідно статистиці вірогідність смертельного результату при фронтальному зіткненні для водіїв, що користуються ременями безпеки, зменшується в 2,3 рази, при бічному зіткненні – в 1,8 рази, а при перекиданні автомобіля – в 5 разів. По відношенню до пасажирів статистика дає ще більш обнадійливі цифри – при лобовому зіткненні ступінь ризику в пристебнутих пасажирів в 9 разів менше, ніж у не пристебнутих.

Запитання: Коли був випущений перший автомобіль, обладнаний подушками безпеки?

Першим автомобілем в світі, який був обладнаний подушками безпеки в стандартній комплектації був Porsche 944 Turbo, випущений в 1987 році.

Запитання: Як швидко спрацьовує подушка безпеки?

Подушка безпеки повністю надувається за 25-50 мілісекунд. Для порівняння, моргання оком займає близько 100 мілісекунд.

Запитання: Чому необхідно користуватись ременями безпеки, навіть якщо автомобіль обладнаний подушками безпеки?

Багато автомобілістів не користуються ременями безпеки, аргументуючи це тим, що у них в машині є подушки безпеки. Вони вважають, що вона їх врятує. Це в корені не вірно. І ось чому. При зіткненні пристебнута людина за інерцією рухається вперед. Ремінь утримує його тіло, але дуже велике навантаження доводиться на шию. Подушка безпеки, розкрившись, фіксує саме положення шиї і

голови людини, не даючи буквально відірватися голові. Що ж буде, якщо подушка безпеки спрацює, коли людина не пристебнута? Людина за інерцією рухається вперед і удар об подушку безпеки буде рівносильний удару об панель приладів. Таким чином, людина ламає собі кістки, розбиває голову і так далі. Подушка безпеки без ременя може убити людину, та зате у поєднанні з ременем врятує йому життя.

Запитання: Яким чином можна убезпечити дітей, що є пасажирками автомобілю?

Особливо серйозні травми під час зіткнень отримують діти, що сидять не в дитячих сидіннях і не пристебнуті ременями. Тримати дітей на руках теж небезпечно, оскільки при зіткненні, навіть при швидкості близько 40 км/год, дитина вагою 5,5 кг дає на руки того, хто її тримає, навантаження рівноцінне 110 кілограмам. Утримати таку вагу жінці навряд чи вдасться. Найменших дітей (малюків у віці до 18 місяців) краще всього перевозити в дитячому сидінні, встановленому ззаду спинкою вперед. При зіткненні забезпечується хороший захист потилиці і спини. Крім того, дитячі сидіння для дітей вагою 9-18 кг мають бути обладнані ременями з п'ятьма точками кріплення. Така схема дозволяє розподілити ударне навантаження при зіткненні по більшій поверхні тіла дитини, чим знижується вірогідність отримання важких травм.

КОНСПЕКТ УРОКУ ДЛЯ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ (10-11 КЛАСИ)

ТЕМА: БЕЗПЕКА НА ДОРОЗІ – БЕЗПЕКА ЖИТТЯ

Мета: обґрунтувати важливість безпечної поведінки на дорозі задля збереження життя людини.

Завдання:

- розкрити сутність понять: безпека, безпека на дорозі;
- ознайомити учнів із моделлю безпечного дорожнього середовища «Трикутник безпеки»;
- сприяти розумінню власної відповідальності за безпеку на дорозі.

Ключові слова: безпека, безпека на дорозі, людина на дорозі, дорога, транспортний засіб, власна відповідальність.

Необхідне забезпечення: плакати з визначенням поняття «Безпека» та моделлю «Трикутник безпеки», матеріали місцевої преси про ДТП за участю дітей.

ПЛАН ЗАНЯТТЯ

11. Вступне слово (2 хв.).
12. Інтерактивна бесіда «Чи знаєш ти?..» (8 хв.).
13. Презентація моделі безпечного дорожнього середовища «Трикутник безпеки» (10 хв.).
14. Вправа «Зворотній кадр» (13 хв.).
15. Підведення підсумків (2 хв.).

Хід заняття

Етапи заняття	Зміст
Вступне слово (2 хв.)	Рівень оснащення доріг, надійність транспорту і толерантна поведінка учасників руху – визначний показник досягнень кожної країни, культури нації. 11 травня 2011 року згідно із резолюцією Генеральної Асамблеї ООН, прийнятою 2 березня 2010 року, світова спільнота оголосила початок Десятиліття дій з безпеки дорожнього руху (2011 – 2020 роки). З цієї нагоди Президент України В. Ф. Янукович доручив Кабінету Міністрів України вжити необхідних заходів задля організації відповідної роботи у поточному році та формулювання перспектив такої діяльності на період десятиріччя.
Інтерактивна бесіда «Чи знаєш ти?..» (8 хв.)	<p>Педагог пропонує учням заздалегідь приготовану інформацію про ризиковані та небезпечні ситуації на дорозі, цікаві факти про учасників дорожньо-транспортного руху, починаючи словами: «А чи знаєте Ви, що...» (див. матеріали до уроку. <i>Обов'язковим є використання запитань щодо засобів захисту водія і пасажирів у легковому автомобілі.</i>)</p> <p>Запитання для обговорення:</p> <ul style="list-style-type: none"> - На які роздуми спонукають Вас озвучені факти? - Чому учаснику дорожньо-транспортного руху важливо їх знати? - Яким чином людині можна уникнути небезпечних ситуацій на дорозі? <p>До уваги педагога <i>Оскільки дана вправа проходить у вигляді інтерактивної бесіди необхідно, поставивши запитання, давати можливість учням обґрунтувати відповіді та висловитись тим, хто має іншу точку зору. Разом з тим, педагогу намагатись не відповідати «замість» учнів. На завершення вправи необхідно задати прикінцеві запитання для обговорення.</i></p>
Презентація моделі оточуючого дорожнього середовища «Трикутник безпеки» (10 хв.).	<p>Дана вправа складається із декількох етапів. На <i>першому</i> етапі педагог пропонує учням назвати учасників дорожнього середовища (наприклад, машина, автобус, пішохід, пасажир та ін.) та фіксує на окремому аркуші паперу (або дошці) усі відповіді учнів. На <i>другому</i> етапі педагог, використовуючи відповіді учнів знайомить їх із моделлю безпечного дорожнього середовища «Трикутник безпеки» (див. інформаційні матеріали для педагога).</p> <p>До уваги педагога</p>

	<p><i>Під час презентації моделі необхідно малювати великий рівносторонній трикутник, поступово, в процесі розповіді, підписуючи його вершини.</i></p> <p>Запитання для обговорення:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Чому у середині трикутника знаходиться слово «безпека»? - Як ви розумієте поняття «безпека»? <p>До уваги педагога</p> <p><i>Перед тим як задавати наступне запитання для обговорення, педагогу необхідно додати до озвучених учнями тлумачень поняття безпека, власне визначення: Безпека – це стан, при якому ніщо кому– або чому–небудь не загрожує.</i></p>
<p>Вправа «Зворотній кадр» (13 хв.)</p>	<p>Перед початком вправи педагог об'єднує учнів у міні групи по 5-6 осіб (<i>кількість учнів у міні групах може змінюватись, в залежності від кількості учнів у класі</i>). Кожна група отримує підготовлені педагогом вирізки з місцевих газет та інших джерел факти дорожньо-транспортних пригод за участю дітей. Учням у міні групах необхідно протягом 5-7 хвилин ознайомитись із ситуаціями та проаналізувати їх, використовуючи «Трикутник безпеки».</p> <p>До уваги педагога</p> <p><i>Необхідно наголосити учням, що під час аналізу варто звертати увагу не тільки на причини ДТП, а й спробувати визначити умови, за яких можна було б уникнути небажаних наслідків.</i></p> <p>Запитання для обговорення:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Назвіть основні причини, які спонукають учасників дорожнього середовища порушувати існуючі правила безпеки. - Що необхідно враховувати та які дії здійснювати аби не наражати на небезпеку себе та інших?
<p>Підведення підсумків (2 хв.)</p>	<p>Педагог пригадує разом із учнями все, що відбувалося під час заняття. Він ставить учням наступні запитання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Яку нову інформацію ви отримали під час заняття? - До яких висновків ви дійшли? <p>Наприкінці заняття педагог пропонує учням, щоб вони обговорили все почуте на занятті разом із батьками та друзями.</p>

МАТЕРІАЛИ ДО УРОКУ

Запитання та інформація до інтерактивної бесіди «А чи знаєте ви ..?»

Запитання: Яке явище в сучасних умовах називають «убивцею № 1» у світі?

Дорожньо-транспортні пригоди називають «убивцею № 1» у світі.

Запитання: Яке місце в Європі посідає Україна за рівнем смертності від дорожньо-транспортних пригод?

Прикро визнавати, але за рівнем смертності від дорожньо-транспортних пригод Україна посідає п'яте місце в Європі. За офіційною статистикою, торік в аваріях загинуло 4 709, травмовано – 38 917 осіб. Кожен третій загиблий – молода людина віком до 29 років.

Запитання: Що може трапитись із водієм, який із швидкістю 80 км/год здійснює наїзд на певну перешкоду?

Через 0,026 секунди після удару вдавлюється бампер із силою, яка у тридцять разів перевищує вагу автомобіля; через 0,039 секунд водій разом із сидінням стрімко рухається вперед на 15 см.; через 0,044 секунди він грудною клітиною ламає руль автомобіля; через 0,050 секунди швидкість падає настільки, що на автомобіль й на усіх пасажирів починає діяти сила тяжіння, яка у 80 разів перевищує їх вагу; через 0,068 секунди водій із силою у 9 тон вдаряється у щиток приборів; через 0,092 секунди водій та пасажир, який сидить поряд одночасно врізаються головами у переднє вітрове скло та отримують смертельні травми. Через 0,100 секунди, водія, який нахилився на руль відкидає назад; через 0,110 секунди автомобіль починає повільно рухатись назад; через 0,113 секунди, пасажир, який сидить позаду водія – якщо він теж не пристебнутий ременем безпеки – опиняється з ним на одній лінії та наносить йому ще один удар й одночасно отримує смертельні ушкодження; через 0,150 секунди уламки скла та заліза падають на землю. Місце зіткнення опиняється у пилуці. Таким чином, усе відбулось менше ніж за дві десятіх секунди.

Запитання: Які частини тіла пішохода зазнають найбільших травм у випадку зіткнення з ним автомобіля?

У дорослих цей удар припадає на нижні кінцівки, а в дітей – переважно на грудну клітину та голову. Це пов'язано з різницею у зрості між дорослими та дітьми. Саме тому діти зазнають більш важких ушкоджень.

Запитання: Наскільки зменшується вірогідність смертельного результату при використанні ременів безпеки?

Згідно розрахункам японських досліджень, застосування ременів безпеки допомагає уникнути смерті в 75 випадках зі 100. Американські дані ідентичні: 77 випадків зі 100, а при перекиданні – 91 зі 100.

Згідно статистиці вірогідність смертельного результату при фронтальному зіткненні для водіїв, що користуються ременями безпеки, зменшується в 2,3 рази, при бічному зіткненні – в 1,8 рази, а при перекиданні автомобіля – в 5 разів. По відношенню до пасажирів статистика дає ще більш обнадійливі цифри – при лобовому зіткненні ступінь ризику для пасажирів, які користуються ременем безпеки в 9 разів менше, ніж для тих, які не користуються.

Запитання: Що може трапитись, якщо подушка безпеки спрацює, коли людина не пристебнута ременем безпеки?

Людина за інерцією рухається вперед й удар подушки безпеки буде рівноцінний удару на панель приборів. Таким чином, людина може сильно себе травмувати. Подушка безпеки без ременя безпеки може вбити людину, однак в поєднанні з ним – врятувати життя.

Запитання: Яким чином можна забезпечити дітей, що є пасажирами автомобілю?

Особливо серйозні травми під час зіткнень отримують діти, що сидять не в дитячих сидіннях і не пристебнуті ременями. Тримати дітей на руках теж небезпечно, оскільки при зіткненні, навіть при швидкості близько 40 км/год, дитина вагою 5,5 кг дає на руки того, хто її тримає, навантаження рівноцінне 110 кілограмам. Утримати таку вагу жінці навряд чи вдасться. Найменших дітей (малюків у віці до 18 місяців) краще всього перевозити в дитячому сидінні, встановленому ззаду спинкою вперед. При зіткненні забезпечується хороший захист потилиці і спини. Крім того, дитячі сидіння для дітей вагою 9-18 кг повинні обладнатися ременями з п'ятьма точками кріплення. Така схема дозволяє розподілити ударне навантаження при зіткненні по більшій поверхні тіла дитини, чим знижується вірогідність отримання важких травм.

**Звернення Президента України Віктора Януковича
з нагоди Дня офіційного відкриття оголошеного
Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй
Десятиліття дій з безпеки дорожнього руху³**

Шановні співвітчизники!

11 травня 2011 року згідно із резолюцією Генеральної Асамблеї ООН, прийнятою 2 березня 2010 року, світова спільнота оголосила початок Десятиліття дій з безпеки дорожнього руху (2011 – 2020 роки).

Рівень оснащення доріг, надійність транспорту і толерантна поведінка учасників руху – визначний показник досягнень кожної країни, культури нації.

Проте дані Всесвітньої організації охорони здоров'я та інших міжнародних організацій свідчать про кричущу ситуацію з безпекою дорожнього руху в більшості держав. Щороку в світі від дорожньо-транспортних пригод гинуть понад 1 млн. 300 тис. осіб, отримують травми близько 50 мільйонів осіб. За оцінками міжнародних експертів з охорони здоров'я, у разі невжиття термінових заходів до 2020 року аварії на дорогах стануть головною причиною смертності у світі, випередивши серцево-судинні захворювання та СНІД.

Прикро, але за рівнем смертності від дорожньо-транспортних пригод Україна посідає п'яте місце в Європі. За офіційною статистикою, торік в аваріях загинуло 4 709, травмовано – 38 917 осіб. Кожен третій загиблий – молода людина віком до 29 років. Із глибоким сумом констатуємо, що за таких обставин ми фактично втрачаємо на дорогах основу економічного потенціалу держави.

Крім непоправних людських трагедій, неспроможність навести лад на дорогах призводить до погіршення іміджу країни та значних матеріальних збитків. Так, за оцінками Світового банку, втрати української економіки від дорожньо-

---

³ Джерело: <http://www.president.gov.ua/news/20042.html>

Режим доступу// <http://www.roadsafety.org.ua/index.php?option>

транспортних пригод щорічно сягають 5 млрд. доларів. Ситуація на автошляхах України стала сьогодні однією з головних загроз національній безпеці.

Усвідомлюючи відповідальність перед суспільством за необхідність невідкладного розв'язання нагальних проблем у згаданій сфері, дбаючи про забезпечення конституційних прав і свобод людини та гідних умов її життя, вимагаю вжиття рішучих заходів щодо запобігання катастрофічним наслідкам дорожньо-транспортних пригод та закликаю всі органи державної влади, політичні партії, рухи, неурядові організації та громадян України підтримати зазначену Глобальну ініціативу Організації Об'єднаних Націй.

Вірю в те, що спільними зусиллями, спираючись на передовий світовий досвід, ми зможемо у себе вдома протистояти цій «неоголошеній війні». Перекоаний, що основними складовими успіху на зазначеному шляху мають бути робота із законодавчого забезпечення, правозастосовна діяльність компетентних органів.

Ключовою подією сьогодні має стати перша у світовій практиці Міжпарламентська зустріч з питань ефективності законодавства у сфері дорожнього руху, яку планується провести у м. Києві в листопаді 2011 року. Це унікальна можливість поінформувати політиків Європи і світу про прийняті рішення щодо подолання кризи у сфері безпеки дорожнього руху на регіональному і глобальному рівнях.

Інформую, що як Глава держави я вже доручив Кабінету Міністрів України вжити необхідних заходів задля організації відповідної роботи у поточному році та формулювання перспектив такої діяльності на період десятиріччя.

Водночас, на мій погляд, будь-які ініціативи державних інституцій неможливі без широкої підтримки суспільного загалу. Увага та небайдужість кожного з нас – щоденних учасників дорожнього руху – до питань безумовного дотримання встановлених правил поведінки водія, пішохода, пасажира, виявлені при цьому ввічливість та культура, безперечно, забезпечуватимуть досягнення поставленої мети – збереження людського життя.

Розпочнемо цю роботу сьогодні.

Віктор ЯНУКОВИЧ
11.05.2011